

**Dabas lieguma
“Īdeņas un Kvāpānu dīķi”
dabas aizsardzības plāns**

Dabas liegums atrodas Rēzeknes rajona Nagļu un Gaigalavas pašvaldību teritorijā
Plāns izstrādāts laika periodam no 2004. gada līdz 2008. gadam.

Izstrādātājs: Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts

Projekta vadītājs: Jānis Baumanis

Salaspils 2004.gada augusts

Saturs

IEVADS.....	4
KOPSAVILKUMS.....	5
1. APRAKSTS.....	6
1.1. Teritorijas juridiskās saistības.....	6
1.1.1. Latvijas likumdošana.....	6
1.1.2. Starptautiskās saistības.....	7
1.1.3. Īpašuma tiesības.....	8
1.2. Vispārēja informācija par teritoriju.....	8
1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas.....	8
1.2.2. Esošais zonējums.....	8
1.2.3. Apsaimniekošanas infrastruktūra.....	8
1.2.4. Apsaimniekošanas īsa vēsture.....	9
1.2.5. Kultūrvēsturiskais raksturojums.....	9
1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls.....	9
1.3. Teritorijas fiziski-ģeogrāfiskais raksturojums.....	10
1.3.1. Klimats.....	10
1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija.....	10
1.3.3. Hidroloģija.....	11
1.3.4. Augsnes.....	11
1.4. Teritorijas bioloģiskais raksturojums.....	12
1.4.1. Flora.....	12
1.4.2. Fauna.....	14
1.4.3. Biotopi.....	18
1.5. Teritorijas sociālekonomiskais raksturojums.....	19
1.5.1. Demogrāfiskā analīze.....	19
1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi.....	19
1.5.2.1. Tūrisms un atpūta.....	19
1.5.2.2. Medības.....	19
1.5.2.3. Zivkopība.....	20
1.5.2.4. Makšķerēšana.....	20
1.5.2.5. Citi izmantošanas veidi.....	20
1.6. Izmantotās literatūras saraksts.....	21
2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS.....	22
2.1. Teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un ietekmējošie faktori.....	22
2.2. Biotopi kā dabas aizsardzības vērtība, to sociāli ekonomiskā vērtība un tos ietekmējošie faktori.....	22
2.3. Sugas kā dabas aizsardzības vērtība, to sociāli ekonomiskā vērtība un tās ietekmējošie faktori.....	23
2.4. Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums.....	23
3. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI.....	24
3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķi.....	24
3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam.....	24
4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	24
4.1. Apsaimniekošanas pasākumu pārskats.....	24
4.2. Ieteicamais teritorijas zonējums.....	35
5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA.....	36
5.1. Plāna ieviešanas praktiskie aspekti.....	36
5.2. Plāna atjaunošana.....	36

5.3. Ieteikumi individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam.....	37
6. PIELIKUMI.....	38

Dabas aizsardzības plānā lietoto saīsinājumu skaidrojums

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde
DL – Dabas liegums
ĪADT – Īpaši aizsargājamā dabas teritorija
LMK – Lubānas mitrāja komplekss
RVP – Reģionālā vides pārvalde
z.s. – zemnieku saimniecība

Dabas aizsardzības plānā lietoto jēdzienu skaidrojums

Antropogēna ietekme - cilvēka apzināti vai neapzināti radīta pozitīva vai negatīva ietekme uz dabu

Biotops – sauszemes vai ūdens teritorija, ko raksturo noteiktas abiotiskas vai biotiskas pazīmes

Monitorings – sistemātisku vides stāvokļa novērtējumu veikšana dabas vidē, lai konstatētu un novērtētu pārmaiņas, ko rada dabas procesi vai antropogēnā ietekme un, lai plānotu un kontrolētu dabas aizsardzības pasākumus

Populācija – vienas sugas īpatņu kopa, kas apdzīvo noteiktu teritoriju

IEVADS

Dabas liegums "Īdeņas un Kvāpānu dīķi" atrodas Rēzeknes rajona Nagļu un Gaigalavas pagastos. Liegums sastāv no trim teritorijām ar kopējo platību 1116 ha.

Dabas liegums "Īdeņas un Kvāpānu dīķi" tika izveidots un apstiprināts saskaņā ar 15.06.1999. MK not. Nr. 212. un sakarā ar teritorijas īpašo dabas aizsardzības nozīmi, kur sastopama ievērojama putnu sugu daudzveidība.

Saskaņā ar projekta "Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu" rezultātiem, liegums ir iekļauts NATURA 2000 (ES aizsargājamo teritoriju tīkls) vietu sarakstā.

Darbs pie dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākts 2004.g. martā un to veic LU Bioloģijas institūts pēc Dabas aizsardzības pārvaldes pasūtījuma un atbilstoši 2002.gada 4.jūlija Vides ministra rīkojuma Nr. 120 "Ieteikumi īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai".

Lai nodrošinātu dabas aizsardzības plāna izstrādi, ar Dabas aizsardzības pārvaldes rīkojumu (28.04.2004.) tika izveidota projekta uzraudzības grupa 8 cilvēku sastāvā, kas pārstāv Dabas aizsardzības pārvaldi, Rēzeknes reģionālo vides pārvaldi, Lubānas LIFE projektu, vietējās pašvaldības, dīķu apsaimniekotājus un Teiču Valsts rezervāta ekspertu.

Jau pirms šī lieguma izveides teritorijā esošajos zivju dīķos tika uzsākti un regulāri turpināti pētījumi par šīs teritorijas ornitofaunu, ko veica LU Bioloģijas institūts un Teiču Valsts rezervāts. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā tika ievākta papildus informācija par lieguma teritorijas ornitofaunu un zivju dīķos esošajiem biotopiem.

Tika apkopoti arī pieejamie literatūras dati un EMERALD projekta lauka inventarizācijas rezultāti. Plāna karšu sagatavošanai izmantoti LR Valsts zemes dienesta materiāli ar Rēzeknes rajona Domes neatsveramu palīdzību.

Uzsākot plāna izstrādi, 2004.g. 1. aprīlī Gaigalavas pagasta z.s. "Birzes" organizēta informatīva sanāksme, kurā piedalījās pārstāvji no pašvaldībām, DAP, RVP, kā arī zemes lietotāji un eksperti. Klātesošie tika informēti par izstrādājamā dabas aizsardzības plāna būtību un aicināti līdzdarboties tā izstrādes procesā.

Līdz plāna 1. redakcijas izstrādei tika organizēta uzraudzības grupas sanāksme (2004.g. 2.jūnijā Gaigalavas pagasta z.s. "Birzes"), kuras laikā tika sniegta informācija par dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu un uzklauti ieinteresēto personu ieteikumi tā turpmākai izstrādei.

2004.g. 30. jūlijā Nagļu pagasta Tautas namā tika organizēta dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana, kuras laikā, kā arī pēc tam tika saņemti priekšlikumi dabas aizsardzības plāna pilnveidošanai. Pēc konsultācijām ar ekspertiem šie priekšlikumi tika iestrādāti plānā.

2004.g. 26. augustā notika pēdējā uzraudzības grupas sēde, kuras rezultātā tika parakstīts protokols, kurā apliecināts, ka dabas aizsardzības plāns tika izstrādāts saskaņā ar Vides ministra rīkojumu Nr. 120 (04.07.2002.).

2004.g. 26. augustā tika saņemti Nagļu un Gaigalavas pagastu sēžu protokolu izraksti, kuros dabas aizsardzības plāns liegumam "Īdeņas un Kvāpānu dīķi" ir saskaņots.

KOPSAVILKUMS

Dabas liegums "Īdeņas un Kvāpānu dīķi" izveidots un apstiprināts ar 15.06.1999. MK noteikumiem Nr. 212. kā teritorija ar īpašu dabas aizsardzības nozīmi.

Dabas aizsardzības plānā dabas liegumam "Īdeņas un Kvāpānu dīķi" apkopota informācija par teritorijas dabas un sociālekonomiskām vērtībām, izvirzot lieguma teritorijas saglabāšanas un apsaimniekošanas mērķus un iesakot apsaimniekošanas pasākumus šo mērķu sasniegšanai.

Apsaimniekošanas mērķi izriet gan no teritorijā esošajām dabas (ievērojama aizsargājamo un citu putnu sugu daudzveidība), gan sociālekonomiskajām vērtībām (tūrisms, makšķerēšana, medības).

Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķi:

- saglabāta mākslīgi radīta, bet ļoti vērtīga ekosistēma ar ievēojamu sugu daudzveidību
- nodrošināta teritorijas ilgtspējīga attīstība, sabalansējot ar dabas aizsardzības prasībām.

Minētā ilgtermiņa mērķu īstenošanai pakārtoti sekojoši īstermiņa mērķi:

- sakārtoti ar dabas lieguma pārvaldi saistītie jautājumi
- uzturēti optimāli dzīves apstākļi putniem zivju dīķos
- uzlaboti apstākļi lieguma dabas resursu uzturēšanai
- labiekārtota tūrisma infrastruktūra
- veikts monitorings, lai izvērtētu dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu efektivitāti.

Dabas aizsardzības plānā ierosināts mainīt dabas lieguma robežu, izslēdzot vienu no zivju dīķiem lieguma III teritorijā.

Dabas aizsardzības plānam pievienoti ieteikumi individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam, kuros noteiktas dabas lieguma teritorijā atļautās un aizliegtās darbības.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts pieciem gadiem un tā ieviešana jāsāk ar prioritāri veicamo pasākumu realizēšanu.

1. APRAKSTS

1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS

Dabas liegums "Īdeņas un Kvāpānu dīķi" ir viena no Latvijas īpaši aizsargājamām teritorijām (ĪADT), kurai ir saistoši LR likumdošanas akti, kas regulē ĪADT aizsardzību un izmantošanu, kā arī normatīvie akti, kas regulē teritorijā veicamās saimnieciskās darbības.

1.1.1. Latvijas likumdošana

Dabas liegums sakarā ar teritorijas īpašo dabas aizsardzības nozīmi un bioloģisko daudzveidību tika izveidots un apstiprināts ar Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 212/1999 un tā robežas stājās spēkā ar 2000.g. 1.aprīli.

Likums **Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām** (02.03.1993, groz. 1997, 2002, 2003) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas, nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, kā arī individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tāpat pieļaujamās un aizliegtās darbības veidus šajās teritorijās nosaka **Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi** (22.07.2003. MK not. Nr. 415).

Dabas liegumu robežas un šo teritoriju aizsardzības statusu nosaka **Noteikumi par dabas liegumiem** (15.06.1999. MK not. Nr. 212, groz. 2001, 2003).

Saskaņā ar MK noteikumiem **Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā** (28.05.2002. MK not. Nr. 199) teritorijas atbilst Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritērijiem.

Bez tam saistoši ir sekojoši likumdošanas akti:

Likums **Par vides aizsardzību** (06.08.1991, groz. 1997, 2000, 2001, 2002, 2003 un 2004) uzskatāms par pamatlikumu vides aizsardzībā, nosakot vides aizsardzības problēmu risināšanas kārtību, vides stāvokļa kontroles kārtību, atbildību par likumpārkāpumiem un citus ar vides aizsardzību saistītus jautājumus.

Sugu un biotopu aizsardzības likums (16.03.2000) nosaka valsts pārvaldi un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus sugu un biotopu aizsardzībā, tāpat arī aizliegtās darbības ar aizsargājamo sugu dzīvniekiem.

Noteikumi **Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu** (14.11.2000 MK not. Nr.396) nosaka sarakstu, kurā iekļautas apdraudētas, izzūdošas un retas sugas, vai arī tās, kuras apdzīvo specifiskus biotopus.

Noteikumi **Par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu** (13.03.2002., MK not. Nr.117).

LR **Zvejniecības likums** (12.05.1995., groz. 1997.,1998., 2000., 2001.) regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu, kā arī īpašuma tiesības uz zivju resursiem.

Makšķerēšanas noteikumi (13.03.2001., MK not. Nr. 67., groz. 2003.) nosaka, ka ĪADT ūdeņos makšķerēšana notiek saskaņā ar šiem noteikumiem un attiecīgo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.

Medību likums (08.07.2003.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā.

Savukārt medīšanas termiņus medijamām sugām, medību norises kārtību un nepieciešamo medību dokumentāciju nosaka **Medību noteikumi** (23.12.2003. MK not. Nr.760, groz. 2004). ĪADT teritorijās papildus ir spēkā 22.07.2003. MK noteikumi Nr. 415., kas aizliedz lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas stur svinu.

Tūrisma likums (17.09.1998., groz. 2002.) nosaka nodrošināt tūrisma harmonisku attīstību saskaņā ar dabas aizsardzību tā, lai tūrisms nenonāktu pretrunā ar dabas aizsardzību.

Līgumu slēgšanas kārtību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanu nosaka **Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai** (25.07.2000. MK not. Nr.247).

1.1.2. Starptautiskās saistības

Ar likumu (29.03.1995. groz. 13.11.2002) **Par 1971.gada 2.februāra Konvenciju par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi** Īdeņas un Kvāpānu dīķi tiek ietverti “Starptautiskas nozīmes Latvijas mitrāju sarakstā” (4.punkts) *Lubānas mitrāju kompleksa (LMK)* ietvaros, kas uzliek starptautiskas saistības šo teritoriju saglabāšanā, nodrošinot raksturīgās floras un faunas, īpaši ūdensputnu dzīvesvidi (LMK teritorija parādīta 1.pielikumā).

BirdLife International programmas ietvaros Īdeņas un Kvāpānu dīķi tiek pieskaitīti Eiropas PNV (Putniem nozīmīgās vietas) – *Lubāns un zivju dīķi* (kods 052). (*Heath, Evans,2000; Račinskis, Stīpniece, 2000*).

Sakarā ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā saistošas kļūst:

Eiropas Padomes direktīva (79/409/EEC) Par savvaļas putnu aizsardzību un Padomes direktīva (92/43/EEC) Par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību, kuras paredz tās dalībvalstīm izveidot aizsargājamo dabas teritoriju tīklu (NATURA 2000), kas nodrošina direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību.

Bernes 1979.gada konvencija Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību(Latvijā ratificēta 17.12.1996.) , kuras mērķis ir aizsargāt savvaļas floru

un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu savstarpēja sadarbība.

Bonnas 1979 gada konvencija Par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību (Latvijā ratificēta 25.03.1999.), kuras mērķis ir migrējošo sugu saglabāšana, īpašu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs un veikt pasākumus, kas nepieciešami šo sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

1.1.3. Īpašuma tiesības

Visi Īdeņas un Kvāpānu dīķi patreiz atrodas Nagļu un Gaigalavas pagastu īpašumā bet tos līdz 2007. vai 2010. g. nomā privātpersonas. Dabas liegums sadalīts 12 kadastra vienībās, no kuriem 4 atrodas I teritorijā (Gaigalavas pagasts) un 8 II un III teritorijā (Nagļu pagasts) (3.1. un 11. – 13. pielikumi).

1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas

Dabas liegums “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” atrodas Rēzeknes rajonā, Nagļu un Gaigalavas pagastos (2.pielikums) ar kopējo platību 1116 ha. *I teritorijā* (Gaigalavas pagasts) dabas lieguma robežas iet pa Kvāpānu dīķu dambju robežām. Dienvidrietumos atrodas autoceļš Gaigalava-Lubāna, bet ziemeļos Kvāpānu dīķi robežojas ar dabas liegumu “Salas purvs”. Liegumā ietilpst 6 Kvāpānu dīķi (K-1-6) ar kopējo platību 626 ha. *II teritorijā* (Nagļu pagasts) ietilpst 3 Īdeņas dīķi (I-4-6), kas atrodas uz rietumiem no Īdeņas un rietumu malā robežojas ar Lubāna ezeru.

III teritorijā (Nagļu pagasts) ietilpst 3 Īdeņas dīķi (I-1-3). Īdeņas dīķu kopējā platība – 490 ha. Starp II un III teritoriju atrodas autoceļš Varakļāni – Kvāpāni (3.1. pielikums). Teritorijas viduspunkta ģeogrāfiskās koordinātas – 56.46 N / 26.57 E (LKS X – 681052; LKS Y –295567).

1.2.2. Esošais zonējums

Līdz šim speciāls zonējums teritorijā nav noteikts.

1.2.4. Apsaimniekošanas infrastruktūra

Par dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” apsaimniekošanu atbildīgi ir zemes īpašnieki vai lietotāji. Lieguma pārvaldi realizē Gaigalavas un Nagļu pašvaldības. Patreiz dīķu nomnieki dīķos audzē zivis, gan tirgus vajadzībām, gan arī piesaistot makšķerniekus. Sākot no augusta otrās sestdienas dīķos notiek arī ūdensputnu medības. Kvāpānu dīķu teritorijā zemnieku saimniecībā “Birzes” 0,49 ha platībā (kadastra Nr. 78540010060) atrodas viesu nams, kur pārnakšņo makšķernieki, mednieki vai cita veida atpūtnieki. Kvāpānu dīķu R malā atrodas zemnieku saimniecība “Bērziņi E” 1,0 ha platībā (kadastra Nr. 78540010059), kurā izvietots makšķernieku caurlaides punkts. Teritoriju vasaras mēnešos neregulāri apmeklē dabas tūristi, kuri organizētās grupās tiek izvadāti pa interesantākajām vietām Tūrisma informācijas centra gida pavadībā. Tūrisma informācijas centri atrodas zemnieku saimniecībā “Birzes”, kā arī ārpus īpaši aizsargājamās teritorijas zemnieku

saimniecībā “Zvejnieki”. Vairākās vietās Kvāpānu un Īdeņas dīķos ierīkoti aizslēdzami vārti, kas lielā mērā ierobežo tūristu brīvu pārvietošanos. Sakarā ar bagātīgo ornitofaunu šie dīķi ir populāri gan starp vietējiem, gan arī citzemju amatieriem - putnu vērotājiem. Kvāpānu dīķu teritorijā šim nolūkam uzbūvēti 2 speciāli skatu torņi. Ierobežotā apjomā (3-6 ha platībā ik gadus) tiek praktizēta niedru ieguve būvniecības nolūkos un ne vairāk kā 10 mājlopu (govju) ganīšana uz Īdeņas dīķu dambjiem. Lieguma teritorijā uz dīķu dambjiem ir ierīkotas dažas atkritumu tvertnes, bet to skaits nav pietiekošs, kā arī nav izveidotas labiekārtotas atpūtas vietas.

1.2.4. Apsaimniekošanas īsa vēsture

1962.g. Latvijas Valsts meliorācijas projektēšanas institūts pēc Iekšējo ūdeņu zivju kombināta pasūtījuma izstrādāja “Lubānas ezera un zemienes zivsaimniecības izmantošanas komplekso shēmu”. Zivju dīķu būvniecība sākās 1965.g., ko vadīja Madonas Meliorācijas celtniecības pārvalde (*Bielis, 1974*). Īdeņas un Kvāpānu dīķi tika nodoti ekspluatācijā 1980.-1984.g.g. No 1980. līdz 1997.g. Īdeņas dīķus un no 1984.g. līdz 1998.g. arī Kvāpānu dīķus apsaimniekoja zivsaimniecība “Nagļi”, nodarbojoties ar intensīvu zivkopību, vasaras periodā ganību dīķos veicot regulāru audzējamo zivju piebarošanu, izmantojot motorizētus peldlīdzekļus. Šajā laikā pastāvīgi tika kontrolēts un regulēts pietiekoši konstants ūdenslīmenis dīķos. Pēc tam, kad šie dīķi pārgāja Nagļu un Gaigalavas pašvaldību īpašumā un tika iznomāti privātpersonām, finansiālo līdzekļu nepietiekamības dēļ tika pārtraukta sūkņu staciju darbība, kā arī krasī samazināta zivkopības intensitāte. Kopš dīķu nodošanas ekspluatācijā LU Bioloģijas institūta, Teiču Valsts rezervāta un DPU ornitologi katru gadu šeit veikuši putnu uzskaites (*Baumanis u.c., 1999^a, 1999^b; Bergmanis, 1989; Janaus, 1999*). 1999.-2000.g.g. dīķu teritoriju vispusīgi apsekoja speciālistu grupa no Japānas (*Anon., 2000*).

1.2.5. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Dabas lieguma teritorijā kultūrvēsturisku objektu nav.

1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls

Par kartogrāfisko pamatni datu sagatavošanā tika izmantoti sekojoši avoti:

- 1) Valsts zemes dienesta 1999. gadā sagatavotās ortofotokartes mērogā 1 : 10 000,
- 2) VZD 1998. gadā izdotās Latvijas republikas satelītkartes mērogā 1 : 50 000.

1.3. TERITORIJAS FIZISKI – ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS:

1.3.1. Klimats

Dabas liegums „Īdeņas un Kvāpānu dīķi” atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā Lubāna ezera ziemeļaustrumu piekrastē Gaigalavas un Nagļu pagasta robežās Rēzeknes rajonā, Lubāna līdzenumā.

Lubāna zemiene un Latgales augstiene ir viskontinentālākais un siltākais rajons. Tur raksturīga noturīga ziema ar 25 – 35 cm biezu sniega segu, vidējā minimālā temperatūra no -26° C līdz - 27°C. Gada vidējā temperatūra ca + 5,6 °C, janvāra vidējā t° -7 °C, jūlija vidējā t° ca +17 °C. Hidrotermiskais koeficients (attiecība starp desmitkārtīgo nokrišņu summu periodā, kad gaisa vidējā diennakts temperatūra ir lielāka par +10⁰C, un aktīvo temperatūru summu šajā periodā) šeit ir 1,8 – 1,9 un aktīvo temperatūru summa 1900 – 2000 °C. Bezsala periods 130 – 140 dienas ir viens no garākajiem Latvijā.

Vidējais nokrišņu daudzums 550 – 600 mm gadā un ir viens no sausākajiem rajoniem Latvijā. Valdošie ir R un DR vēji. Siltajā periodā Lubāna līdzenumā izkrīt 400 mm, bet sniega veidā ap 200 mm nokrišņu. Sniega sega saglabājas aptuveni 110 dienas un pēdējās salnas konstatētas maija pirmajā pusē (*Latvijas Daba, 1995,2.,3.sēj*). Vietējais klimats ietekmē g.k. putnu ligzdošanas fenoloģiju, kas parasti ir par vismaz nedēļu vēlāks kā Latvijas rietumu rajonos.

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Lubāna zemiene, kuras vidū atrodas Lubāna ezers, ir plašs, aptuveni 100 000 ha liels līdzenums, kas atrodas samērā līdzenā un noslēgtā pamatiežu virsmas pazeminājumā, kura vidējais augstums ir 80 m virs jūras līmeņa. Centrā pamatiežu virsma pazeminās līdz 60 m v.j.l., bet malās paceļas virs 80 m v.j.l. Pirmsledus laikmeta ieži un to veidotais reljefs, ledus laikmeta uznesumi un pārskalojumi, pēcledus laikmeta klimats un tā maiņa, kā arī šī laikmeta mainīgā flora un fauna izveidojusi Lubāna līdzenumu tādu, kāda tā bija 19. gs. pirmajā pusē un kāda tā daļēji ir vēl šodien.

Latvijā kvartāra nogulumu sastopami visā teritorijā un ar tiem saistītas kūdras, sapropeļa, smilts, grants atradnes, kā arī vairākums māla atradņu. Tie ir augsnes cilmieži un veido reljefu. Daudzviet tajos ir prāvi pazemes ūdeņu krājumi. Pamatiežu virsu Lubāna ziemeļu daļā zem plānās kvartāra noguluma segas veido augšdevona Ogres svītas māli, smilšakmeņi, dolomītmerģeļi un dolomīti. Apakšā iegulošos glaciogēnos morēnas smilšmāla un mālsmilts nogulumus nevienmērīgi pārsedz limnoglaciālie (lgQ3^{ltv}) nogulumu (smilts, aleirīti, māls), bet virskārtu veido holocēna ezeru nogulumu (sapropelis, dūņas, māls), kā arī augšpleistocēna un holocēna aluviālie (aQ4) nogulumu un kūdra; to biežums 1 – 4 m, maksimāli – 8 m.

Ledājam galīgi aprimstot, sākumā izveidojās vairāki baseini, bet vēlāk vienots Lubāna pieledāja baseins. Sākot ar šo fāzi, jau gandrīz visā Lubāna līdzenumā uzkrājas limnoglaciālā noguluma slāņkopa. Senie krasti Īdeņu un Kvāpānu sensalās veido 5 – 10 m augstas abrāzijas kraujas. Pēc ģeomorfoloģiskās rajonēšanas, Īdeņas un Kvāpānu dabas lieguma teritorija atrodas Austrumlatvijas zemienes ģeomorfoloģiskajā rajonā Lubāna līdzenuma apvidū (*Latvijas Daba, 1995,3.sēj.*).

Gruntsūdens Lubāna zemienē atrodas tuvu zemes virspusei. Ieži ar ūdeni praktiski ir piesātināti visu gadu. Šis apstāklis vēl pazemina jau tā zemās iežu fizikāli mehāniskās īpašības (*Bielis, 1974*). Tas jāņem vērā veidojot mākslīgās salas putnu ligzdošanai.

1.3.3. Hidroloģija

Augstie plūdu ūdens līmeņi, lielās applūstošās un plūdu ietekmētās platības, kā arī ilgstošie plūdu periodi ir pamatā tam, ka jau 19. gadsimta pirmajā pusē ir ticis izvirzīts jautājums par Lubāna zemienes plūdu iespēju samazināšanu.

Pavasara plūdu summārā pietece Lubāna zemienē, ja varbūtīgums 50%, ir apmēram 700 milj. m³; pie tam apmēram 200 milj. m³ no šīs pietece plūdu periodā aiztek pa Aivieksti. Akvatorija aizaugšanas rezultātā gadu no gada samazinājās zemienes ieplakas plūdu ūdeņu akumulēšanas spējas un paaugstinājās plūdu ūdens līmeņi. To apstiprina arī 1970-os gados veiktie arheoloģiskie izrakumi Lubāna zemienē. Cilvēku apmetnes pirms 4000-5000 gadiem ir bijušas vietās, kuras tagad ir apsegtas ar apmēram 1 m biezu kūdras slāni.

Otrs cēlonis Lubāna zemienes problēmai ir Aiviekstes upes gultnes mazās hidrauliskās caurplūdes spējas. Šim apstāklim pamatā ir smagie grunts apstākļi, kuros bija jāveidojas upes gultnei, kā arī tas, ka zemienes vairāku desmit tūkstošu hektāru lielā, gandrīz līdzenā platība ir bijusi un vēl tagad ir laba plūdu pietece akumulētāja. Bez tam, pirms Aiviekstes gultnes regulēšanas 1926.-1937.gadā, tās gultnē vairākās vietās atradušies arī ievērojami akmens aizsprosti (*Bielis, 1974*). Starp lieguma I teritoriju un II un III teritoriju tek Rēzeknes upe, kas ieplūst Lubāna ezerā.

Krēslītes upe (19 km), kura sākas Adzeles pacēlumā, 5 – 7 km uz ziemeļiem no Gaigalavas, 1970-to gadu beigās – 80-to gadu sākumā bija Rēzeknes upes labā krasta pieteka. Pēc Lubāna hidrotehniskās sistēmas izbūves tagad tek gar Kvāpānu dīķu ziemeļu malu. Kompleksa Lubāna hidrotehniskās sistēmas izveide sāka 1955.g., veicot darbus vairākās kārtās un pabeigta 1984.g., līdz ar Kvāpānu dīķu izbūvi (*Bielis, 1974*).

1.3.4. Augsnes

Pēc augšņu ģeogrāfiskā stāvokļa Lubāna zemiene atrodas Lubāna līdzenuma purvaino un purva augšņu rajonā. Augšņu pārpurvošanās rezultātā ir notikušas izmaiņas arī augsnes dziļākajos slāņos. Izplatītas ir purvu augsnes, velēnu glejaugsnes uz māla cilmiežiem un vāji un vidēji podzolētās velēnu podzolaugsnes uz smilšmāla un mālsmilts cilmiežiem; vietām tipiskas podzolaugsnes. Šajā teritorijā pārsvarā ir augsts ūdens līmenis (*Latvijas Daba, 1995, 3.sēj.*).

1.4. TERITORIJAS BIOLOĢISKAIS RAKSTUROJUMS:

1.4.1. Flora

„Īdeņas un Kvāpānu dīķu” dabas liegums ietilpst Ziemeļaustrumu Latvijas ģeobotāniskajā rajonā, kur atrodas lielākie zemo jeb zāļu purvu masīvi. Lielas platības agrāk aizņēma savdabīgas slapjo pļavu augu sabiedrības, kurās dominēja parastais miežubrālis (*Phalaroides arundinacea*), kā arī iesirmā ciesa (*Calamagrostis canescens*). Pēc meliorācijas augu sabiedrību sastāvs būtiski mainījies (*Latvijas Daba, 1998, 6.sēj.*).

Veģētācijas analīze balstīta uz pētījumiem, kuri veikti 2000. gadā Īdeņas un Kvāpānu dīķu dabas lieguma teritorijā Lubāna ezera ziemeļaustrumu daļā. („*Lubāna mitraines paraugteritorijas veģētācijas kartēšana*”, D. Marga, L. Eņģele, J. Cemihovičs, A. Škute, DPU, 2000).

Pēc veikto pētījumu rezultātiem, paraugteritorijā izdalītas 9 veģētācijas vienības.

1. Iegrimušo ūdensaugu sabiedrības

Kvāpānu dīķos dominē elsis *Stratiotes aloides*, spožā glīvene *Potamogeton lucens*, iegrimusī raglape *Ceratophyllum demersum*. Sastopama arī struplapu glīvene *Potamogeton obtusifolius*, plakanā glīvene *P. compressus*, vārpainā daudzlape *Myriophyllum spicatum*.

2. Peldlapu augu sabiedrības

Šīs augu sabiedrības sastopamas Kvāpānu dīķos un aizņem salīdzinoši mazu platību. Dominējošā suga ir baltā ūdensroze *Nymphae alba* un dzeltenā lēpe *Nuphar lutea*. Sastopamas arī peldošā glīvene *Potamogeton natans*, abinieku sūrene *Polygonum amphibium* un sniegbaltā ūdensroze *Nymphaea candida*.

3. Viršūdens augu sabiedrības

Augu sugas, kas pielāgojušās daudzveidīgiem mitruma un barības vielu daudzuma apstākļiem un vienlīdz labi spēj augt ūdenī, slapjā vai pat mēreni mitrā augsnē. Liela auguma (1 – 2,5 m) augu sugas, vairojas veģetatīvi un ātri aizņem augšanai piemērotus biotopus.

Dominējošās sugas dīķu teritorijā ir niedre *Phragmites australis*, šaurlapu vilkvālīte *Typha angustifolia*, , platlapu vilkvālīte *Typha latifolia*, ezera meldrs *Scirpus lacustris*, dižā ūdenszāle *Glyceria maxima*, kalme *Acorus calamus*, ūdeņu ērkšķuzāle *Scolochloa festucaceae*, sīkaugļu ežgalvīte *Sparganium microcarpum* un čemurainais puķumeldrs *Butomus umbellatus*.

4. Seklūdēns augu sabiedrības

Purva pameldrs *Eleocharis palustris*, abinieku sūrene *Polygonum amphibium*, ložņu smilga *Agrostis stolonifera*, purva skalbe *Iris pseudacorus*, purva madara *Galium palustre*, pūslīšu grīslis *Carex vesicaria*, parastais miežubrālis *Phalaroides arundinaceae*, ūdeņu paķērsa *Rorippa ampibia*. Šīs augu sabiedrības izveidojušās uz augsnes, kas atsegusies ūdens līmenim krītoties, - ieplakās, seklūdēns dīķos, gar grāvju malām daļēji nosusinātos Īdeņas dīķos, bet seklajā Kvāpānu dīķī (K-1) veido mitras salas un aizņem joslu gar augsto grīšļu un niedrāju sabiedrībām.

5. Augsto grīšļu sabiedrības

Tās sastopamas lielās platībās Kvāpānu dīķu austrumu un dienvidaustrumu krastos. Dominējošā suga ir slaidais grīslis *Carex acuta*, kas veido augu sabiedrības izskatu, bet kā pavadītājsuga jāatzīmē ūdeņu grīslis *Carex aquatilis*, kas ir iekļauta Latvijas Sarkanajā grāmatā kā pirmās kategorijas suga. Nelielā platībā kā dominējošā suga ir arī augstais grīslis *Carex elata*.

6. Ļlavu augu sabiedrības

Šīs sabiedrības veidojušās sekļajos Īdeņas dīķos. Ļlavās novērojama liela augu sugu un sabiedrību dažādība, kas ir veidojusies mitruma un sukcesijas procesa ietekmē. Šeit raksturīgākās augu sugas ir parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, purvāju ciesa *Calamagrostis canescens*, parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria* un parastā zeltene *Lysimachia vulgaris*.

7. Smiltāju augu sabiedrības

Smiltāju josla atrodas g.k. gar ceļmalām. Šeit aug īpašas sausumu un nabadzīgas augsnes mīlošas sugas. Bieži sastopamās sugas ir – kodīgais laimiņš *Sedum acre*, mazā skābene *Rumex acetosella*, lauku vībotne *Artemisia campestris*, vērmēle *Artemisia absinthium*, mazā mauraga *Pilosella officinarum*, raibā kosa *Equisetum variegatum*, smiltāju ciesa *Calamagrostis epigeios*, māršilu smiltenīte *Arenaria serpyllifolia*, dzirkstelīte *Dianthus deltoides*, lielā ceļmalīte *Plantago major* u.c.

8. Krūmāji

Krūmu segums veido samērā ciešu joslu gar Lubāna ezera, zivju dīķu un Rēzeknes upes krastu. Arī pašos dīķos, kuros ir zems ūdenslīmenis, novērojama aizaugšana ar krūmiem, tādiem kā klūdziņu kārkls *Salix viminalis*, baltais vītols *Salix alba*, trauslais vītols *Salix fragilis*, pelēkais vītols *Salix cinerea*.

9. Dambji

Pie dambju veģētācijas pieskaitītas augu sabiedrības, kuras sastopamas uz izveidotajiem dambjiem starp dīķiem. Šeit sastopamas un izplatītas mozaīkveidā vai pa joslām gandrīz visas pētāmajā teritorijā aprakstītās augu sabiedrības.

No Latvijas Sarkanās grāmatas **I kategorijas** sugām (kurām draud iznīkšana) pētījumu gaitā Kvāpānu dīķu austrumu un dienvidaustrumu krastos konstatēts **ūdeņu grīslis** *Carex aquatilis*.

No **II kategorijas** sugām (retās sugas, kurām nedraud iznīkšana, bet kuras sastopamas tik nelielā skaitā vai arī pēc platības tik ierobežotās un specifiskās vietās, ka var ātri iznīkt) Īdeņas sekļajos dīķos (I-2, I-4) konstatēta **mānīgā knīdija** *Cnidium dubium*.

No **III kategorijas** sugām (sugas, kuru indivīdu skaits samazinās un areāls sašaurinās vairāku gadu dabisku cēloņu vai cilvēku darbības rezultātā) Īdeņas dīķos ir konstatēta un samērā vienmērīgi izplatīta **ūdeņu ērkšķuzāle** *Scolochloa festucacea*.

No **IV kategorijas** sugām lieguma teritorijā izplatīta **stāvlapu dzegužpirkstīte** *Dactylorhiza incarnata* un **plankumainā dzegužpirkstīte** *D. maculata* (1.tabula).

1 . tabula. Aizsargājamās augu sugas dabas liegumā „Īdeņas un Kvāpānu dīķi”

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ĪAS
Ūdeņu grīslis	<i>Carex aquatilis</i>	1	x
Mānīgā knīdija	<i>Cnidium dubium</i>	2	x
Ūdeņu ērkšķuzāle	<i>Scolochloa festucacea</i>	3	x
Stāvlapu dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	4	x
Plankumainā dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza maculata</i>	4	x

Skaidrojums:SG – Aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā .

ĪAS – Īpaši aizsargājama suga (MK not. Nr. 396)

Ņemot vērā, ka īpaši aizsargājamās sugas atrodas vietās bez jebkāda apdraudējuma, veidot mikroliegumu nav nepieciešamība.

Augu sugas, kuras minētas ES normatīvajos aktos, dabas liegumā nav konstatētas.

1.4.2. Fauna

Bezmugurkaulnieki

Līdz šim dabas lieguma teritorijā atzīmētas tikai 4 aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas, ko 2000.g. Emerald/Natura 2000 projekta ietvaros konstatējis V.Spunģis (2.tabula).

2. tabula. Bezmugurkaulnieku sugas dabas liegumā “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG	ĪAS	BK	ES
Zaļā zaigspāre	Lestes virens	3	x		
Zeltpunktu skrejvabole	Carabus clathratus	3			
Zirgskābeņu zilenītis	Lycaena dispar		x	II	II;IV
Purvāju skrejvabole	Carabus menethriesi	2	x		

Skaidrojums:

SG – Aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā

ĪAS – Īpaši aizsargājama suga (MK not. Nr. 396)

BK – Bernes konvencija

ES – Eiropas Savienības direktīvas

Abinieki

Dabas liegumā līdz šim konstatēta tikai viena abinieku suga – **parastā varde** *Rana temporaria* (ES direktīvas- V un Bernes konvencija – III).

Rāpuļi

Dabas liegumā 2000.gadā Emerald/Natura 2000 projekta ietvaros V.Vilnītis konstatējis 3 rāpuļu sugas (3.tabula).

3. tabula. Rāpuļu sugas dabas liegumā “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ĪAS	ES	BK
Sila ķirzaka	Lacerta agilis	3	x	IV	II
Pļavas ķirzaka	Lacerta vivipara				
Odze	Vipera berus				

Skaidrojums:

SG – Aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā

ĪAS – Īpaši aizsargājama suga (MK not. Nr. 396)

ES – Eiropas Savienības direktīvas

BK – Bernes konvencija

Putni

Ornitofaunu jau kopš Īdeņas un Kvāpānu dīķu ierīkošanas ir pētījuši ornitologi no LU Bioloģijas institūta un Teiču valsts rezervāta.

Šeit konstatētas 90 putnu sugas, kuras vairāk vai mazāk saistītas ar zivju dīķiem (sk.5. pielikumu). No tām 61 suga atzīmēta kā ligzdotāja un trim no tām (dīķu tilbīte, terekija un baltvaigu zīriņš) Lubānas mitraīne ir vienīgā zināmā ligzdošanas vieta Latvijā. Pārējās sugas sastopamas barošanās, caurceļošanas vai spalvmešanas laikā. Latvijas Sarkanajā grāmatā (*Andrušaitis, 2000*) ietvertas 29 no šīm sugām un 34 sugas ir īpaši aizsargājamas (4.tabula). Kaut arī 11 no īpaši aizsargājamām sugām pēc MK noteikumiem Nr.45 būtu veidojams mikroliegums, 3 no tām (*melnais stārķis, jūrasērglis un zivjērglis*) lieguma teritorijā neligzdo, bet pārējām 8 sugām ligzdošanas vietas nav pastāvīgas, bet gan mainās atkarībā no ligzdošanas apstākļiem attiecīgajā gadā. No lieguma teritorijā sastopamajām sugām 3 (jūrasērglis, ķikuts un grieze) ietvertas pasaulē apdraudēto sugu sarakstā (*Collar, Crosby, 1994*), bet 4 sugas atbilst arī Ramsāras konvencijas kritērijiem (5.tabula). Par sugām, kas atbilst Eiropas mēroga konvencijām vai direktīvām (Eiropas Kopienas putnu direktīvas pielikumi, Bernes konvencija) sk 5. pielikumu.

4. tabula. Latvijā aizsargājamās putnu sugas Īdeņas un Kvāpānu dīķos

Suga	SG	ĪAS	MIK
Mazais dūkuris <i>Tachybaptus ruficollis</i>	3	x	
Ragainais dūkuris <i>Podiceps auritus</i>	2	x	
Melnkakla dūkuris <i>Podiceps nigricollis</i>	2	x	
Lielais dumpis <i>Botaurus stellaris</i>	3	x	x
Mazais dumpis <i>Ixobrychus minutus</i>	1	x	
Zivju gārnis <i>Ardea cinerea</i>	5		
Melnais stārķis <i>Ciconia nigra</i>	3	x	x
Baltais stārķis <i>Ciconia ciconia</i>		x	
Mazais gulbis <i>Cygnus columbianus</i>	2	x	
Ziemeļu gulbis <i>Cygnus cygnus</i>	3	x	x
Meža zoss <i>Anser anser</i>	3	x	
Garknābja gaura <i>Mergus serrator</i>	1	x	
Lielā gaura <i>Mergus merganser</i>	2	x	
Jūras ērglis <i>Haliaeetus albicilla</i>	1	x	x
Niedru lija <i>Circus aeruginosus</i>		x	
Zivjērglis <i>Pandion haliaetus</i>	3	x	x
Ormanītis <i>Porzana porzana</i>	2	x	
Mazais ormanītis <i>Porzana parva</i>	3	x	
Grieze <i>Crex crex</i>	2	x	
Gugatnis <i>Philomachus pugnax</i>	2	x	

Ķikuts <i>Gallinago media</i>	1	x	
Melnā puskuitala <i>Limosa limosa</i>	2	x	
Pļavu tilbīte <i>Tringa totanus</i>	2	x	
Dīķu tilbīte <i>Tringa stagnatilis</i>	3	x	
Purva tilbīte <i>Tringa glareola</i>		x	
Terekija <i>Xenus cinereus</i>	3		
Lielais ķīris <i>Larus ridibundus</i>		x	x
Mazais ķīris <i>Larus minutus</i>		x	x
Upes zīriņš <i>Sterna hirundo</i>		x	x
Baltvaigu zīriņš <i>Chlidonias hybridus</i>		x	x
Melnais zīriņš <i>Chlidonias niger</i>		x	x
Baltspārnu zīriņš <i>Chlidonias leucopterus</i>	3	x	x
Zivju dzenītis <i>Alcedo atthis</i>	3		
Zilrīklīte <i>Luscinia svecica</i>	4	x	
Seivi ķauķis <i>Locustella luscinioides</i>	3	x	
Bārdzīlīte <i>Panurus biarmicus</i>	3	x	
Somzīlīte <i>Remiz pendulinus</i>	3	x	

Skaidrojums:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK not. Nr.396)

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums (1.pielikums MK noteikumiem Nr.45)

5. tabula. Putnu sugas dabas liegumā “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”, kas atbilst Ramsāres konvencijas 6. kritērijiem

Suga	Pavasārī konstatēto īpatņu skaits	1% no migrējošās populācijas
Ziemeļu gulbis <i>Cygnus cygnus</i>	613	590
Mazais gulbis <i>Cygnus columbianus</i>	182	290
Garkaklis <i>Anas acuta</i>	800	600
Mazā gaura <i>Mergus albellus</i>	300	460

Zīdītāji

Aizsargājamā teritorijā atzīmētas 23 zīdītājdzīvnieku sugas, kuras galvenokārt 2000.gadā Emerald/Natura 2000 projekta ietvaros konstatējis V.Pilāts (6.tabula).

6.tabula. Zīdītājdzīvnieku sugas dabas liegumā “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ĪAS	ES	BK
Meža cirslis	Sorex araneus				
Mazais cirslis	Sorex minutus				
Dīķu naktssikspārnis	Myotis dasycneme	2	x	II	II
Ūdeņu naktssikspārnis	Myotis daubentoni		x		
Platspārnu sikspārnis	Eptesicus serotinus		x		
Ziemeļu sikspārnis	Eptesicus nilssoni		x		
Divkrāsainais sikspārnis	Vespertilio murinus	3	x		
Natūza sikspārnis	Pipistrellus nathusii		x		
Rūsganais vakarsikspārnis	Nyctalus noctula		x		
Mazais vakarsikspārnis	Nyctalus leisleri	3	x		
Pelēkais zaķis	Lepus europaeus				
Eirāzijas bebrs	Castor fiber			II	III
Āpsis	Meles meles				
Sermulis	Mustela erminea	4			
Jenotsuns	Nyctereutes procyonides				
Vilks	Canis lupus			II	
Rudā lapsa	Vulpes vulpes				
Palearktiskas ūdris	Lutra lutra	4	x	II	
Meža sesks	Putorius putorius				
Amerikas ūdele	Mustella vison				
Meža cūka	Sus scrofa				
Stirna	Capreolus Capreolus				
Alnis	Alces alces				

Skaidrojums:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā
ĪAS- īpaši aizsargājama suga (MK not. Nr.396)

ES – Eiropas Savienības direktīva
BK – Bernes konvencija

Dažas no šīm sugām (Eirāzijas bebrs, Amerikas ūdele) teritorijā uzturas regulāri vai pat lielā skaitā, citas virs dīķiem barojas (sikspārņi), vai iemaldās neregulāri.

1.4.3. Biotopi

Galveno teritorijas daļu aizņem vairāk vai mazāk uzpludināti dīķi, kas savstarpēji atdalīti ar mākslīgi veidotiem dambjiem. Atkarībā no ūdenslīmeņa dīķi ir dažādā pakāpē aizauguši ar virsūdens augāju un dažviet izveidojušies arī krūmu puduri. Kopumā tie atbilst kategorijai *Zivju dīķi*, kas ir uzpludinātas, zivju audzēšanai paredzētas mākslīgas ūdenstilpes, kur biotopu joslas un augājs izveidojies atkarībā no ūdenstilpes vecuma, grunts un ūdens dziļuma (7.tabula; 4.pielikums).

Atsevišķās dīķu zonās var izdalīt sekojošus dominējošus biotopus, raksturīgus stāvošiem ūdeņiem:

Virsūdens augājs ezeru piekrastēs un *niedru virsūdens audzes ezeru piekrastēs*, kas ir niedru virsūdens audzes ezeru piekrastēs, veidojot dažu metru līdz dažus desmitus metru platas joslas vai joslu fragmentus. Raksturīgākā suga – *Phragmites australis*, bet nereti arī *Typha*, *Scirpus*, *Carex*.

Vilkvālīšu augājs, ko veido *Typha angustifolia* josla vai audzes, nereti kopā ar *Nuphar*, *Nymphaea*, *Lemna*.

Visi 3 aprakstītie augāji Īdeņas un Kvāpānu dīķos daudzviet veido šādas audzes arī akvatorija pārējā daļā.

Peldlapu ūdensaugu (nimfeīdu) augājs ezeros – kur sastopami ūdensaugi ar peldošām lapām, tajā skaitā *Potamogeton natans*, *Polygonum amphibium*.

Zemūdens (elodeīdu) augājs ezeros, kur dažādi biotopi šajā joslā atšķiras pēc augāja, kas atkarīgs no grunts rakstura un ūdens dziļuma.

Seklākajās dīķu vietās var izdalīt *Slapjās pļavas*.

Latvijā īpaši aizsargājami biotopi dabas lieguma teritorijā nav konstatēti.

Aprakstā izmantots Latvijas biotopu klasifikators (*Kabucis, 2001*).

7.tabula. Galvenie biotopi dabas liegumā “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”

Nr.	Biotops	LB.klasifikatora kods	ES nozīmes biotopa kods
1.	Zivju dīķi	C.7.	
2.	Virsūdens augājs ezeru piekrastēs	C.2.1.	
3.	Niedru virsūdens audzes ezeru piekrastēs	C.2.1.5.	
4.	Vilkvālīšu augājs	C.2.1.9.	53.13
5.	Peldlapu ūdensaugu (nimfeīdu) augājs ezeros	C.2.3.	22.431
6.	Zemūdens (elodeīdu) augājs ezeros	C.2.4.	22.42
7.	Slapjās pļavas	E.4.	37.21

1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS

1.5.1. Demogrāfiskā analīze

Pašā dabas lieguma teritorijā pastāvīgu iedzīvotāju nav. Kvāpānu dīķu teritorijā atrodas zemnieku saimniecība “Birzes”, kur viesu namā tiek uzņemti atpūtnieki, tūristi, makšķernieki un mednieki.

Īdeņas dīķu apkaimē, bet ne lieguma teritorijā izvietotajās 15 viensētas ar pastāvīgiem iedzīvotājiem, kuri nodarbojas ar piemājas saimniecību (lauksaimniecību, lopkopību) zvejniecību Lubāna ezerā un zivkopību zivju dīķos. Lielāko lieguma apmeklētāju daļu sastāda makšķernieki, atpūtnieki, tūristi un ekskursanti. Vietējo iedzīvotāju nelabvēlīga ietekme uz dabas liegumu nav novērota.

1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi

Prioritārais teritorijas izmantošanas veids ir dabas aizsardzība, ko nosaka lieguma aizsardzības statuss. Pārējie šīs teritorijas izmantošanas veidi jāorganizē tā, lai no tā neciestu dabas aizsardzība.

1.5.2.1. Tūrisms un atpūta

Dabas lieguma teritorija jau tagad samērā intensīvi tiek izmantota tūrisma un rekreācijas nolūkos un nākotnē paredzams, ka rekreatīvā slodze varētu palielināties. Īdeņas sādžā zemnieku saimniecībā “Zvejnieki” un Kvāpānu dīķu teritorijā, zemnieku saimniecībā “Birzes” atrodas Tūrisma informācijas centri, kas organizē tūristu izvadāšanu pa lieguma un pārējām Nagļu un Gaigalavas pašvaldību apkārtnes ievērojamākām vietām gida pavadībā. Atpūtnieku peldēšanās lieguma teritorijas dīķos atkarīga no laika apstākļiem, bet šim pasākumam nav masveida raksturs. Otru lielāko teritorijas apmeklētāju grupu sastāda makšķernieki un mednieki (sk. 1.5.2.2. un 1.5.2.4.). Pie atpūtas pasākumiem jāpieskaita arī amatieru – putnu vērotāju apmeklējumi, kas patstāvīgi no dīķu dambjiem vēro putniem bagātākās vietas, tajā pat laikā izmantojot arī divus Kvāpānu dīķu teritorijā uzbūvētos skatu torņus. Tūrisma objektu pašreizējo izvietojumu Nagļu un Gaigalavas pagastos sk.10. pielikumā. Pēc aptuvenām aplēsēm gada laikā teritorijā uzturas vismaz 2000 apmeklētāju. Pagaidām lieguma teritorijā nav ierīkots pietiekošs skaits labiekārtotu apmeklētāju apmešanās vietu (autostāvvietas, atkritumu urnas, tualetes, telšu un ugunsgrūdu vietas).

1.5.2.2. Medības

Īdeņas un Kvāpānu dīķu teritorijā notiek galvenokārt ūdensputnu medības. Tās parasti tiek atklātas augusta otrajā sestdienā un vadoties pēc Medību noteikumiem (MK not. Nr.760) līdz 15.septembrim atļautas trešdienā, sestdienā un svētdienā, bet pēc tam līdz 15.novembrim – katru dienu. Medības notiek visos dīķos gan no to dambjiem, gan arī iebraucot ar laivām. Mednieku izvietojumu pa teritoriju regulē dīķu apsaimniekotāji. Visintensīvākās ūdensputnu medības norisinās to atklāšanas dienās, kad te sapulcējas līdz 100 mednieku, bet reizēm to skaits ir ievērojams arī vēlākajos rudens mēnešos maksimālā ūdensputnu caurceļošanas laikā. Pēc speciāli veiktajiem uzskaišu datiem medību laikā lieguma teritorijā visvairāk tiek nomedītas meža pīles (*Anas platyrhynchos*) un lauči (*Fulica atra*) (*Vīksne u.c., 1999*). Dabas liegumā

notiekošās medības to pašreizējā intensitātē neietekmē teritorijas dabas vērtības un bioloģisko daudzveidību. ĪADT teritorijās ūdensputnu medībās noliegts lietot šāviņus, kas satur svinu (MK not. Nr. 415.), bet Īdeņas un Kvāpāmu dīķos līdz šim tas nav ievērots.

1.5.2.3. Zivkopība

Zivkopība un zvejniecība nav pretrunā ar teritorijas dabas aizsardzības prasībām. Izņemot vienu no Īdeņas dīķiem (I-1), visos pārējos dabas liegumā ietilpstošajos dīķos to apsaimniekotāji audzē zivis (karpas un sudrabkarūsas) gan savām, gan arī tirgus vajadzībām un makšķernieku piesaistīšanai. Tikai atsevišķos dīķos nelielos apjomos zivis tiek papildus piebarotas ar labības graudiem vai kombinēto barību, ko veic ar nemotorizētiem peldlīdzekļiem vasaras sezonā. Zivis nozvejo vai nu ar tīkliem, jeb dīķus uz nozvejas laiku speciāli nosusinot.

1.5.2.4. Makšķerēšana

Arī makšķerēšana nav pretrunā ar teritorijas dabas aizsardzības prasībām, ja tiek ievērotas atrunas, kas novērš traucējuma faktoru dīķu teritorijā ligzdojošajiem putniem. Šī atpūtnieku nodarbe ir viena no populārākajām dabas liegumā ietilpstošajos dīķos. It īpaši tas attiecas uz Kvāpānu dīķiem, kur vasaras sezonā (sevišķi izejamās un svētku dienās) gan no Rēzeknes rajona, gan citurienes ierodas reizēm līdz 50 makšķernieku vienlaikus. Līdz 31.maijam makšķerēšana notiek no krasta, bet turpmāk arī no laivām (līdz 10 vienā dīķī) pašā dīķu akvatorijā. Īdeņas dīķos makšķernieku aktivitātes ir ievērojami mazākas un to skaits vasaras sezonas laikā parasti nav lielāks par 200-300, pie tam šeit makšķerēšana notiek galvenokārt no krasta (dīķu dambjiem). Vienā no dīķiem (I-5) netālu no krasta noenkurota peldoša mājīņa, bet tā atrodas vietā, kur nerada traucējuma faktoru ligzdojošajiem putniem. Vairākviet pie dīķu dambjiem ierīkotas makšķerniekiem paredzētas laipiņas, bet to skaits nav pietiekošs un tiek radīts dīķu piekrastes augāja izmīdījums. Nereti konstatēta arī malu zvejniecība, kas parasti notiek nomaļākajās vietās, kas parasti ir arī optimāli biotopi putnu ligzdošanai. Zemledus makšķerēšana ziemas periodā nav īpaši intensīva un nekādu negatīvu ietekmi no dabas aizsardzības viedokļa nerada.

1.5.2.5. Citi izmantošanas veidi

Nelielā apjomā (3-6 ha) dažos Īdeņas dīķos ziemas mēnešos dīķu apsaimniekotāji praktizē niedru ieguvu eksportēšanai būvniecības nolūkos. Šis pasākums, ja to veic saprātīgi, tikai veicina optimālu putniem nepieciešamu biotopu saglabāšanu.

Vasaras mēnešos uz dažiem Īdeņas dīķu dambjiem ganībās tiek izlaists neliels skaits (ne vairāk kā 10) mājlopu (govis), kas nekādu traucējuma faktoru ligzdojošajiem putniem nerada un vienlaicīgi novērš dīķu dambju pārmērīgu aizaugšanu.

1.6. IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

- Andrušaitis G. (red.). 1998. Latvijas Sarkanā Grāmata 4. sējums. Bezmugurkaulnieki.
- Andrušaitis G. (red.). 2000. Latvijas Sarkanā Grāmata 6.sējums. Putni un zīdītāji. Rīga.
- Andrušaitis G. (red.). 2003^a. Latvijas Sarkanā Grāmata 3.sējums. vaskulārie augi.
- Andrušaitis G. (red.). 2003^b. Latvijas Sarkanā Grāmata 5. sējums. Zivis, Abinieki, Rāpuļi.
- Anonymus, 2000. The study on environmental management plan for Lubana Wetland Complex. Final report. Vol. II. Nippon Koei Co., LTD., Kokusai Kogyo Co,LTD.
- Baumanis J., Kazubiernis J., Kazubierne M. 1999^a. Līdzdojošo ūdensputnu skaita dinamika Lubānas ezeram piegulošajos zivju dīķos. Līgumdarba atskaite. Salaspils.
- Baumanis J., Kazubiernis J., Kazubierne M. 1999^b. Ūdensputnu dzīves vides izmaiņas Lubānas ezerā un tam piegulošajās platībās 1970.-1999.gadā. Līgumdarba atskaite. Salaspils.
- Bergmanis U. 1989. Lubāna ezera un apkārtnes ornitofauna un tās aizsardzība. Līgumdarba atskaite. Ļaudona.
- Bielis V. (red.). 1974. Lubānas zemienes problēmas un tās risinājums. "Liesma". Rīga.
- Collar N.J., Crosby M.J. 1994. Birds to Watch 2. The World List of Threatened Birds. Conservation Series No. 4, BirdLife International, Cambridge.
- Janaus M. 1999. Zosveidīgo putnu – tranzītmigrantu koncentrācijas Lubānas ezerā un tā apkārtnē pavasarī pēdējos piecos gados. Līgumdarba atskaite. Salaspils.
- Kabucis I. (red.). 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Latvijas Dabas fonds. Rīga. Latvijas Daba. 1995. 2.-3. sējums. Rīga.
- Latvijas Daba. 1998. 6. sējums. Rīga.
- Račinska I. 2002. Rokasgrāmata īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem. Rīga.
- Račinskis E., Stīpniece A. 2000. Putniem starptautiski nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga.
- Vīksne J., Mednis A., Janaus M. 1999. Lubāna ezera un apkārtējo zivju dīķu loma ūdensputnu medībās. Līgumdarbs. Salaspils.

2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Īdeņas un Kvāpānu dīķu galvenā vērtība ir mākslīgi radīti, putnu dzīvei optimāli biotopi, kas kompensē Lubāna ezera kompleksās pārveidošanas rezultātā zudušo dzīves vidi. Dīķu teritorija ir ievērojama ar izcilu putnu sugu daudzveidību, ne tikai Latvijas, bet arī Eiropas mērogā un tā iekļauta potenciālo NATURA 2000 vietu sarakstā.

Potenciāls drauds lieguma dabas vērtībām varētu būt optimāla biotopa pakāpeniska degradācija sakarā ar pastiprinātu dīķu aizaugšanu, veidojoties viendabīgiem niedrāju masīviem un krūmu audzēm.

Šobrīd nevar pilnīgi apgalvot, ka teritorijas apmeklētība apdraudētu dabas lieguma vērtības, bet, palielinoties apmeklētāju skaitam, un, neorganizējot to plūsmu, tas varētu izvērsties par vienu no galvenajiem teritoriju negatīvi ietekmējošiem faktoriem. Savukārt, pieaugot teritorijas popularitātei atpūtnieku un tūristu vidū, rodas iespēja iegūt papildus līdzekļus lieguma apsaimniekošanai. Turpmāk nepieciešams izvērst darbu pie tūrisma infrastruktūras uzlabošanas un izsekot apmeklētāju skaita pieauguma ietekmi uz lieguma dabas vērtībām.

Teritorijas aizsardzību un apsaimniekošanu kavē dabā neiezīmētas lieguma robežas, vienotas pārvaldes sistēmas, finansiālo līdzekļu un kontroles trūkums.

2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLI EKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Pamatbiotops dabas liegumā ir *Zivju dīķi* ar tiem raksturīgo augāju, gan piekrastes joslā, gan pārējā akvatorijā (sk. 1.4.3.).

- Dabas aizsardzības vērtība

Paši par sevi teritorijā atrodošies biotopi neatbilst ne Latvijas, ne arī Eiropas Savienības aizsargājamo biotopu kategorijām. Dīķos izveidojies augājs pa lielākai daļai ir optimāls daudzu putnu sugu ligzdošanai, kā arī spalvmaiņai un atpūtai caurceļošanas laikā, nodrošinot ar dzīvotnēm arī citas, gan tipiskas, gan arī retas un aizsargājamas dzīvnieku sugas, tādējādi veicinot teritorijas sugu daudzveidību.

- Sociālekonomiskā vērtība

Dīķos augošās niedres nelielos apjomos izmanto dīķu apsaimniekotāji jumtu seguma izejmateriāla sagatavošanai.

Dīķi tika speciāli būvēti zivkopības vajadzībām, bet patreizējos apstākļos zivaudzēšanas apjomi un intensitāte apmierina tikai pašu dīķu apsaimniekotāju un makšķernieku vajadzības.

Liegumā ietilpstošo dīķu biotopi piesaista ligzdojošos un caurceļojošos ūdensputnus un tāpēc tie ir kļuvuši populāri kā ūdensputnu medību vieta.

- Ietekmējošie faktori

Dabas lieguma pamatbiotopam varētu draudēt pakāpeniska degradācija pārmērīgi aizaugot ar niedrēm un krūmiem, tādējādi izraisot reto augu sugu izzušanu un mazinot putnu un citu dzīvnieku sugu daudzveidību.

2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLI EKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

- Dabas aizsardzības vērtība

Dabas liegums ir ievērojams ar lielu putnu sugu daudzveidību un ievērojams skaits no tiem ietverts gan Latvijas likumdošanas aktos, gan arī starptautiska mēroga konvencijās un direktīvās (sk. 4. tab.).

- Sociālekonomiskā vērtība

Dabas liegumā sastopamās medijsputnu ūdensputnu sugas piesaista gan vietējos, gan arī citurienes medniekus.

Ievērojamā putnu sugu daudzveidība piesaista dabas tūristus un putnu vērotājus gan no Latvijas, gan arī ārzemēm.

- Ietekmējošie faktori

Galvenais putnu sugu daudzveidības ietekmējošais faktors ir dīķu pārmērīga aizaugšana ar viendabīgiem niedrāju masīviem un krūmiem.

Putnu ligzdošanas laikā nelabvēlīgu ietekmi uz to ligzdošanas sekmēm varētu radīt nekontrolēta makšķernieku uzturēšanās ar laivām galveno ligzdošanas biotopu tuvumā.

2.4. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS

Dabas lieguma teritorijā galvenā bagātība ir tās daudzveidīgā ornitofauna. Ievērojama ir arī šīs teritorijas sociālekonomiskā, īpaši rekreācijas vērtība. Saglabājot lieguma dabas vērtības, vienlaicīgi saglabājas arī tās rekreācijas iespējas. Ir jārod kompromiss starp dabas aizsardzības un sociālekonomiskajām interesēm. Jāregulē teritorijas apmeklētāju apjoms atkarībā no putnu ligzdošanas sezonas fenoloģijas un arī no tūrisma infrastruktūras sakārtotības pakāpes. Normatīvie akti nosaka, ka dabas liegumos saimnieciskā darbība pieļaujama neapdraudot dabas daudzveidību.

3. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA MĒRĶI

- I Saglabāta mākslīgi radīta, bet ļoti vērtīga ekosistēma ar ievērojamu sugu daudzveidību.
- II Nodrošināta teritorijas ilgtspējīga attīstība, sabalansējot ar dabas aizsardzības prasībām.

3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM

Minētā ilgtermiņa mērķa īstenošanai pakārtoti sekojoši īstermiņa mērķi:

- 3.2.1. Sakārtoti ar dabas lieguma pārvaldi saistītie jautājumi
- 3.2.2. Uzturēti optimālie dzīves apstākļi putniem zivju dīķos
- 3.2.3. Uzlaboti apstākļi lieguma dabas resursu uzturēšanai
- 3.2.4. Labiekārtota tūrisma infrastruktūra
- 3.2.5. Regulāri veikts dabas vērtību un to ietekmējošo faktoru monitorings

4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU PĀRSKATS

Apsaimniekošanas pasākumi sagrupēti 8. tabulā atbilstoši 3.2. nodaļā paredzētajiem īstermiņa mērķiem. Iespēju robežās norādīta pasākumu izpildes prioritāte, izpildes laiks, iespējamās izmaksas, izpildītāji, finansētāji, kā arī izpildes vēlamais rezultāts. Pirms pasākuma uzsākšanas izmaksu apjomu nepieciešams precizēt. Apsaimniekošanas pasākumu izpildes vietas norādītas 6.-9. un 11.-13. pielikumos.

8. tabula

Dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” apsaimniekošanas pasākumu pārskats

Pasākumi	Izpildes termiņš, pasākuma prioritāte	Izpildītāji, izmaksas, finansu avots	Vēlamais rezultāts
3.2.1. Sakārtoti ar dabas lieguma pārvaldi saistītie jautājumi			
3.2.1.1. Izskatīt un apstiprināt dabas lieguma robežas izmaiņas	I; 2004	Vides Ministrija, koordinē DAP Valsts budžets	Stājusies spēkā precizētā dabas lieguma robeža
3.2.1.2. Iezīmēt lieguma robežu dabā	I; 2004	Pašvaldības ~ Ls 20 par vienu zīmi	Dabā iezīmētas dabas lieguma robežas
3.2.1.3. Pārskatīt zemes īpašumu zemes grāmatas un, kur nepieciešams, iestrādāt dabas lieguma apgrūtinājumu	I; 2005 - 2006	Valsts zemes dienests koordinē pašvaldības	Lieguma zemes īpašumu zemesgrāmatās iestrādātā informācija atbilst MK noteikumu noteiktajai teritorijai
3.2.1.4. Slēgt līgumus ar zemes īpašniekiem un lietotājiem lieguma aizsardzības nodrošināšanai	I; 2004 - 2007	RVP, pašvaldības Valsts budžets	Noslēgti līgumi ar zemes īpašniekiem atbilstoši 25.07.2000 MK not. Nr.247 prasībām
3.2.1.5. Izveidot dabas lieguma pārvaldes sistēmu	II; 2005 - 2007	Pašvaldības sadarbībā ar DAP, LMK konsultatīvo padomi un zemes lietotājiem	Pašvaldībās norīkots darbinieks, kurš koordinē lieguma apsaimniekošanu sadarbībā ar DAP un LMK konsultatīvo padomi.

3.2.2. Uzturēti putniem optimāli dzīves apstākļi zivju dīķos			
3.2.2.1. Izveidot mākslīgās salas	I; 2004 - 2006	LIFE projekts, sadarbībā ar pašvaldībām, RVP, zemes lietotājiem un ekspertiem	Ūdensputnu un bridējputnu skaita saglabāšana un pieaugums
3.2.2.2. Izvietot pīļu un pūču mākslīgās ligzdvietas	I; 2004 - 2006	LIFE projekts sadarbībā ar pašvaldībām, RVP, zemes lietotājiem un ekspertiem	Līdzdojošo pīļu un pūču skaita saglabāšanās un pieaugums
3.2.2.3. Novākt krūmus ūdensputnu un bridējputnu ligzdošanas vietās	Katru gadu; decembris - marts	Daļējs LIFE projekts sadarbībā ar zemes lietotājiem, saskaņojot ar RVP un ekspertiem	Uzlaboti dzīves apstākļi ūdensputniem, iegūtas niedres jumtu segumiem
3.2.2.4. Pļaut un dedzināt niedres ūdensputnu ligzdošanas vietās	Katru gadu; augusts- - marts	Zemes lietotāji, saskaņojot ar RVP un ekspertiem	
3.2.3. Uzlaboti apstākļi lieguma dabas resursu uzturēšanai			
3.2.3.1. Pavairot zivju krājumus	Katru gadu pavasarī un rudenī	Dīķu lietotāji	Saglabāti un pavairoti zivju resursi
3.2.3.2. Mākslīgi piebarot zivis	Katru gadu vasaras mēnešos	Dīķu lietotāji	Pieaug zivju un ūdensputnu resursi
3.2.3.3. Renovēt (vasarot un remontēt) dīķus	Katru dīķi reizi 3 - 5 gados	Iespējamais projekts saskaņojot ar RVP un ekspertiem	Funkcionāls putnu un zivju dīķis
3.2.3.4. Remontēt dīķu slūžas (meniķus)	Pēc nepieciešamības	Daļēji LIFE projekts un dīķu lietotāji saskaņojot ar RVP	Saglabāta funkcionāla inženiertehniskā iekārta
3.2.3.5. Tīrīt dīķu grāvjus	Pēc nepieciešamības	Iespējamais projekts saskaņojot ar RVP un ekspertiem	Saglabāts funkcionāls dīķis zivkopībai un ūdensputnu dzīves videi
3.2.4. Labiekārtota tūrisma infrastruktūra			

3.2.4.1. Aizvākt sadzīves atkritumus	I; 2004	Dīķu lietotāji sadarbībā ar pašvaldībām	Lieguma teritorijā nav izmestu atkritumu
3.2.4.2. Uzstādīt atkritumu konteinerus	I; 2004 - 2006	Dīķu lietotāji, pašvaldības ~ Ls 20 par vienu urnu	Sakopta vide, lieguma teritorijā izvietots pietiekošs atkritumu konteineru skaits
3.2.4.3. Ierīkot atpūtas vietas	I; 2004 - 2006	Dīķu lietotāji, pašvaldības, saskaņojot ar RVP un ekspertiem ~ Ls 200 par vienu vietu	Sakopta vide, lieguma teritorijā ierīkots pietiekošs atpūtas vietu skaits, novērsta nekontrolēta atpūtnieku izvietošanās
3.2.4.4. Ierīkot laivu piestātnes un maksšķerņieku laipiņas	II; 2005 - 2008	Dīķu lietotāji, pašvaldības, saskaņojot ar RVP un ekspertiem	Regulēts maksšķerņieku un mednieku izvietojums lieguma teritorijā
3.2.4.5. Izveidot un uzstādīt informatīvos standus	II; 2005 - 2007	Dīķu lietotāji, pašvaldības ~ Ls 200 par vienu stendu, saskaņojot ar RVP	Lieguma apmeklētājiem pieejama nepieciešamā informācija.
3.2.4.6. Apļaut un paplašināt dīķu dambjus	II; Pēc nepieciešamības	Dīķu lietotāji, pašvaldības, saskaņojot ar RVP un ekspertiem	Uzlaboti apstākļi lieguma apmeklētājiem un apsardzei
3.2.4.7. Ganīt mājlopus uz dīķu dambjiem	Katru gadu maijs - oktobris	Dīķu lietotāji, pašvaldības	Novērsts dīķu dambju aizaugums
3.2.4.8. Veikt ierobežota apjoma celtniecību	II; 2004 - 2006	Īpašnieki, pašvaldības, saskaņojot ar RVP	Izmitināti atpūtnieki
3.2.4.9. Atjaunot pievedceļu segumu	III; Pēc nepieciešamības	Īpašnieki, pašvaldības, saskaņojot ar RVP	Uzlaboti apstākļi apmeklētāju un uzraudzības personāla piekļūšanai lieguma teritorijā

3.2.4.10. Ierīkot volejbola laukumus	III; 2005 - 2006	Iespējams projekts, īpašnieki, pašvaldības, saskaņojot ar RVP	Dažādotas atpūtnieku rekreācijas iespējas
3.2.4.11. Uzcelt jaunus un uzlabot jau esošos skatu torņus	III; 2005 - 2008	Iespējams projekts, īpašnieki, pašvaldības, saskaņojot ar RVP un ekspertiem	Uzlaboti apstākļi dabas tūristiem un putnu vērotājiem
3.2.4.12. Ierīkot elektroapgādi	III; 2005 - 2008	Īpašnieki, pašvaldības, saskaņojot ar Latvenergo un RVP	Pilnveidota infrastruktūra
3.2.4.13. Izvākt nolietoto ūdensvada caurules Īdeņas dīķos	II; 2004 - 2005	Nagļu pašvaldība, saskaņojot ar RVP	Sakārtota vide un nostiprināti dīķu dambji
3.2.5. Regulāri veikts dabas vērtību un to ietekmējošo faktoru monitorings			
3.2.5.1. Izstrādāt monitoringa programmu	II; 2005	Dabas aizsardzības plāna ieviešana, saskaņojot ar DAP	Izstrādāta monitoringa programma dabas liegumam
3.2.5.2. Veikt zinātniskos pētījumus	II; 2005 - 2008	Dabas aizsardzības plāna ieviešana, saskaņojot ar DAP, RVP un informējot īpašniekus	Iegūti jauni dati par lieguma floru un faunu, putnu ligzdošanas sekmēm
3.2.5.3. Veikt monitoringu	II; 2005 - 2008	Dabas aizsardzības plāna ieviešana, saskaņojot ar DAP, RVP un informējot īpašniekus	Iegūti monitoringa dati
3.2.5.4. Sagatavot priekšlikumus jaunam dabas aizsardzības plānam, atbilstoši monitoringa rezultātiem	III; 2007 - 2008	Dabas aizsardzības plāna ieviešana, konsultējoties ar DAP, RVP un īpašniekiem	Izstrādāti priekšlikumi jaunam dabas aizsardzības plānam

Mērķis 3.2.1. Sakārtoti ar dabas lieguma pārvaldi saistītie jautājumi

Pasākums 3.2.1.1. Izskatīt un apstiprināt dabas lieguma robežas izmaiņas

Apkopojot lieguma apsekojumu rezultātus, ieteicams izslēgt no lieguma vienu no Īdeņas dīķiem (I – 1) ar kadastra Nr.78740020159 58 ha platībā, jo tas laika gaitā ir pilnīgi zaudējis savu pirmatnējo stāvokli un tajā nav konstatētas retās un aizsargājamās sugas un biotopi, kā arī šis dīķis nav piemērots tūrisma un rekreācijas attīstībai.

Pasākums 3.2.1.2. Iezīmēt lieguma robežu dabā

Izgatavot un izvietot līdz 9 informatīvās zīmes dabas lieguma robežas apzīmēšanai. Informācijas zīmes izmēri un izskats norādīti MK noteikumos Nr. 415. Informācijas zīmju skaits un izvietošana saskaņojama ar pašvaldībām, DAP un RVP un to paredzamo izvietojumu sk. 11.-13. pielikumos.

Katru gadu jāveic informatīvo zīmju apsekošana un, ja nepieciešams, jāveic bojāto zīmju atjaunošana vai uzstādīšana no jauna.

Pasākums 3.2.1.3. Pārskatīt zemes īpašumu zemesgrāmatas, un kur nepieciešams, iestrādāt dabas lieguma apgrūtinājumu

Nepieciešams pārskatīt zemesgrāmatas, un kur nepieciešams, veikt labojumus. Labojumus veikt pēc lieguma robežas izmaiņu priekšlikuma izskatīšanas.

Pasākums 3.2.1.4. Slēgt līgumus ar zemes īpašniekiem un lietotājiem lieguma aizsardzības nodrošināšanai

Lai veicinātu zemes īpašnieku un lietotāju izpratni par pasākumu izpildes nepieciešamību, tos jāinformē par dabas vērtībām attiecīgajā zemes gabalā. Slēgt vai atjaunot līgumus ar zemes īpašniekiem vai lietotājiem un RVP, lieguma aizsardzības nodrošināšanai, saskaņā ar 25.07.2000. MK noteikumos Nr. 247. noteiktajām prasībām.

Pasākums 3.2.1.5. Izveidot dabas lieguma pārvaldes sistēmu

Sadarbībā ar LMK Konsultatīvo padomi pašvaldībās jānorīko atbildīgs darbinieks par dabas lieguma apsaimniekošanu, kuram nepieciešams koordinēt dabas lieguma apsaimniekošanu, piesaistīt finansējumu, veicināt pašvaldību rīcību, sadarboties ar DAP, RVP, zemes lietotājiem un ekspertiem

Mērķis 3.2.2. Uzturēti putniem optimāli apstākļi zivju dīķos

Pasākums 3.2.2.1. Izveidot mākslīgās salas

Lai uzlabotu ligzdošanas apstākļus dažādu sugu pīlēm, kā arī kaijputniem un bridējputniem, visai efektīvs pasākums ir mākslīgo salu izveidošana. Salām jābūt 0,01 līdz 0,5 ha lielām un 0,5 līdz 1,0 m augstām virs ūdenslīmeņa. Salu krastiem nevajadzētu būt vertikāliem, bet gan nolaideniem. Salu virsmai jābūt samērā lēzenai, klātai ar pļavu veģetāciju. Vismaz daļā no salu krasta līnijas jānodrošina pieeja klajam ūdenim, kas, novācot virsūdens augāju, jāuztur arī turpmākos gados. Izmantojot buldozeru vai citu piemērotu sauszemes tehniku, mākslīgās salas veidojamas tikai pēc

dīķa pilnīgas nosusināšanas (sk. 3.2.3.3.). Irdenas grunts gadījumā jaunveidojamo salu krasti jānostiprina pret paredzamo eroziju ūdens viļņu ietekmē.

Ar LIFE projekta finansiālu atbalstu lieguma teritorijā paredzēts izveidot aptuveni 120 mākslīgās salas (sk. 9.tab. un 6.-9. un 14. pielikumus). Turpmākajos gados pēc salu izveidošanas jāuztur tās brīvas no krūmu un niedrāja aizauguma, ko jāveic zemes lietotājiem sadarbībā ar pašvaldībām un ekspertiem.

Pasākums 3.2.2.2. Izvietot pīļu un pūču mākslīgās ligzdvietas

Mākslīgās ligzdvietas meža pīlēm. Vairākās Latvijas ūdenstilpēs sekmīgi aprobēta ligzdojošo meža pīļu piesaistīšana speciālas konstrukcijas mākslīgajās ligzdvietās, un pie tam tās ir drošas pret ūdeņu un citu plēsēju postījumiem Mākslīgo ligzdvieta konstrukcija un izlikšanas īpatnības aprakstītas J.Vīksnes sagatavotajā prospektā "Drošas ligzdvietas meža pīlei". Mākslīgās ligzdvietas visērtāk izlikt paredzētajās vietās ziemas mēnešos, kad attiecīgā ūdenstilpe ir aizsalusi. Ar LIFE projekta finansiālu atbalstu ir izgatavotas un paredzēts izlikt pavisam 94 šādas mākslīgās ligzdvietas lieguma teritorijā Īdeņas un Kvāpānu dīķos. Tās izvietojamas 0,6-1,0 m virs ūdens līmeņa un 5 – 10 m attālumā no virsūdens augāja (sk. 9.tab un 6. – 9. un 14. pielikumus).

Būri dobumperētājām pīlēm un pūcēm. Tā kā zivju dīķu apkārtnē trūkst piemērotu dobumainu koku dažu dobumperētāju pīļu sugu (gaigala, lielā gaura) ligzdošanai, nepieciešams izvietot dīķu tuvumā speciālus būrus, kuros var ligzdot arī dažas pūču sugas. Šādu būru konstrukcija un izvietojšanas īpatnības aprakstītas A.Avotiņa sagatavotajā prospektā "Pūču būri". Būrus jāizvieto jau rudenī vai ziemā, vismaz 50 m attālumā vienu no otra, piestiprinot pie koka 3 – 10 m augstumā. Ar LIFE projekta finansiālu atbalstu ir izgatavoti un paredzēts izvietot pavisam 70 būrus gar patreizējās lieguma teritorijas Īdeņas un Kvāpānu dīķu piekrasti (sk. 9.tab.; 6. un 8. – 9.pielikumus). Pasākums jāveic sadarbībā ar zemes lietotājiem un ekspertiem.

Pasākums 3.2.2.3. Novākt krūmus ūdensputnu un bridējputnu ligzdošanas vietās

Divu Kvāpānu dīķu (K-1;K-6) piekrastes A daļā seklūdens joslā izveidojies mitrs pļavu biotops (8 ha platībā), visai piemērots gan bridējputnu, gan arī ūdensputnu ligzdošanai. Tomēr laika gaitā tas pārmērīgi aizaudzis krūmiem, tādējādi ierobežojot putnu ligzdošanas iespējas. Ar LIFE projekta finansiālu atbalstu šo teritoriju ziemas periodā paredzēts atbrīvot no liekā krūmu aizauguma, izmantojot krūmgriezi. Turpmāk krūmu aizaugumu ūdensputnu un bridējputnu ligzdošanas vietās (arī uz mākslīgajām salām) jākontrolē un jāierobežo dīķu īpašniekiem un lietotājiem, saskaņojot ar RVP un ekspertiem. Krūmi jānogriež iespējami tuvu zemei un tie jāsadedzina.

Pasākums 3.2.2.4. Pļaut un dedzināt niedres ūdensputnu ligzdošanas vietās

Atsevišķi Īdeņas un Kvāpānu dīķi, kuros ilgstoši ir bijis pārāk zems ūdenslīmenis, patreiz ir pārlietu aizauguši ar viendabīgiem niedrāju masīviem, kas vairumam ūdensputnu sugu rada nelabvēlīgus apstākļus ligzdošanai. Saskaņojot ar RVP, un ņemot vērā ekspertu ieteikumus, atsevišķās vietās vēlams ievērojami samazināt niedrāju audžu apjomu. Niedres var pļaut uz ledus ziemas mēnešos, vai ar peldošu niedru pļaujmašīnu sākot ar augustu. Daļa no nopļautajām niedrēm izmantojama

jumtu segumiem. Niedru dedzināšana veicama no novembra līdz martam stingri ievērojot ugunsdrošības noteikumus.

9. tabula Plānotie pasākumi ūdensputnu un bridējputnu dzīves vides uzlabošanai dabas liegumā “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”

DĪĶI	Mākslīgās salas	Mākslīgās ligzdvieta	Pīļu būri	Liekie krūmi un niedres (ha)
I - 1			13	
I - 2	17	14	7	
I - 3	28	11		
I - 4	20	10		
I - 5		24		
I - 6	25			25
K - 1		7	15	4
K - 2		7		
K - 3		7		
K - 4	30	6		
K - 6		8	35	4
KOPĀ	120	94	70	33

Mērķis 3.2.3. Uzlaboti apstākļi lieguma dabas resursu uzturēšanai

Pasākums 3.2.3.1. Pavairot zivju krājumus

Lai saglabātu un pavairotu dīķos zivju resursus, kas savukārt piesaista makšķerniekus, to krājumi regulāri jāatjauno (gan pavasarī, gan rudenī), ielaižot zivis vai to mazuļus no specializētām zivjaudzētavām.

Pasākums 3.2.3.2. Mākslīgi piebarot zivis

Pie ielaista lielāka zivju blīvuma to dabīgie barības krājumi dīķos ir nepietiekoši, tāpēc nepieciešams tās piebarot ar kombinēto barību vai labības graudiem. Daļu no zivīm paredzētās barības pārpalikumiem izmanto arī ūdensputni. Zivju piebarošana veicama vasaras mēnešos no airu laivas un ne tuvāk kā 50 m no kaijputnu ligzdošanas kolonijām.

Pasākums 3.2.3.3. Renovēt (vasarot un remontēt) dīkus

Ik pēc 3 – 5 gadiem zivju dīkus nepieciešams renovēt, tos vasaras periodā atstājot sausus (tā saucamā dīku vasarošana), kura laikā atjaunojas zivju dabīgie barošanās apstākļi un iespējams veikt dīku grāvju attīrīšanu no aizsērēšanas (sk. 3.2.3.5.), kā arī veikt dīku slūžu kapitālremontu. Šis periods ir arī vispiemērotākais mākslīgo salu izveidošanai (sk. arī 3.2.2.1.). Dīki, kuri bijuši vasarošanas stadijā, nākošajā sezonā piedāvā daudzkārt labvēlīgākus barošanās apstākļus ūdensputniem nekā pārējie. No dabas aizsardzības viedokļa jāievēro, ka dīku nosusināšanu nedrīkst veikt vēlāk par 1.aprīli, bet savukārt uzpludināt ne agrāk par 1.augustu, lai neciestu ūdensputnu vai bridējputnu ligzdas. Pasākumu veic dīku lietotāji, saskaņojot ar RVP un ekspertiem.

Pasākums 3.2.3.4. Remontēt dīku slūžas (meniķus)

Lielākai daļai Īdeņas un Kvāpānu dīku to slūžas (meniķi) laika gaitā ir nolietojušies un, lai dīkos uzturētu optimālo ūdenslīmeni, nepieciešams to remonts, kas visizdevīgāk izdarāms vienlaicīgi ar pasākumu 3.2.3.3. Dīku slūžu remontu paredzēts veikt dīku lietotājiem ar daļēju LIFE projekta finansiālu atbalstu un saskaņojot ar RVP.

Pasākums 3.2.3.5. Tīrīt dīku grāvjus

Dīku grāvju tīrīšana (11.1. un 13. pielikumi) veicama gan dīku vasarošanas laikā (sk. 3.2.3.3.), gan, ja tas iespējams, arī izmantojot peldošu zemessūcēju. Pēdējā gadījumā šis pasākums nav pieļaujams putnu ligzdošanas periodā (no 15.aprīļa līdz 15.jūlijam). Pasākums apvienojams ar mākslīgo salu izveidošanu (sk. 3.2.2.1.) un dīku dambju paplašināšanu (sk. 3.2.4.6.) un saskaņojams ar RVP un ekspertiem.

Mērķis 3.2.4. Labiekārtota tūrisma infrastruktūra

Pasākums 3.2.4.1. Aizvākt sadzīves atkritumus

Īpašniekiem sadarbībā ar pašvaldībām jāapseko visa lieguma teritorija un jāsakopj dīku dambji, kur nomaļākās vietās sakrājušies izmētāti apmeklētāju pamestie atkritumi, kas samazina teritorijas vizuālo pievilcību.

Pasākums 3.2.4.2. Uzstādīt atkritumu konteinerus

Visās apmešanās vietās dīku lietotājiem, sadarbībā ar pašvaldībām, izvietot atkritumu konteinerus vai urnas. Atkritumu savāktuves jāuzstāda tādējādi, lai būtu iespējams piebraukt to iztukšošanas transportam.

Pasākums 3.2.4.3. Ierīkot atpūtas vietas

Uz dīku dambjiem pielikumos 11.-13. norādītajās potenciālajās vietās dīku lietotājiem, sadarbībā ar pašvaldībām izveidot labiekārtotas atpūtas vietas. To reālais skaits un izvietojums saskaņojams ar RVP un ekspertiem. Ierīkot ne vairāk kā 3

atpūtas vietas uz katra dīķa vai kopēja divu blakus esošo dīķu vienā virzienā vērsta dambja.

Atpūtas vietās paredzēt sekojošus pasākumus:

- uzstādīt sausās tualetes ar izbetonētu tvertni ne tuvāk par 5 m no dīķu krasta vietās, pie kurām iespējams piebraukt attiecīgam transportam un nodrošināt to regulāru izvešanu.
- iekārtot telšu un vajadzības gadījumā arī labiekārtotas ugunsgrēka vietas, kas nevarētu izraisīt ugunsgrēka izcelšanos, un kur pastāv iespējamība nodrošināt regulāru kurināmā piegādi
- pie galvenajām atpūtas vietām ierīkot autostāvvietas ar grants segumu un šajās vietās nepieļaut autotransporta mazgāšanu
- atsevišķās atpūtas vietās, saskaņojot ar RVP un ekspertiem, pieļaujama nelielu (līdz 9 m² platībā un līdz 3 m augstumā) nojumes tipa atpūtas mājiņu uzstādīšana (bez zemes transformācijas).

Pasākums 3.2.4.4. Ierīkot laivu piestātnes un makšķernieku laipiņas

Lai regulētu makšķernieku un mednieku izvietojumu lieguma teritorijā un novērstu dīķu piekrastes joslas augāja izmīdīšanu, nepieciešams ierīkot speciālas laivu piestātnes un makšķernieku laipiņas, kuru skaits un izvietojums saskaņojams ar RVP un ekspertiem.

Pasākums 3.2.4.5. Izveidot un uzstādīt informatīvos standus

Sagatavot un izvietot informācijas standus, kur redzama dabas lieguma shematiska robeža, informācija par lieguma dabas vērtībām, tūrisma infrastruktūru un galvenajām atļautajām vai aizliegtajām darbībām, kā arī izglītojoša informācija. Informatīvo standu izvietojums (sk. pielikumus 11.- 13.) saskaņojams ar pašvaldībām un RVP.

Pasākums 3.2.4.6. Apļaut un paplašināt dīķu dambjus

Laika gaitā vairākviet dīķu dambji, tos ilgstoši nelietojot pārvietošanās vajadzībām, ir pārmērīgi aizauguši un aizlaisti, kas apgrūtina atsevišķu vietu pieejamību kā lieguma apmeklētājiem, tā arī apsardzei. Lieko apaugumu nepieciešams apļaut, kā arī atsevišķās vietās paplašināt dīķu dambjus (ne plašākus par 10 m), ko var apvienot ar pasākumu 3.2.3.5. Pasākums 3.2.4.6. (sk. 11. un 13. pielikumus) saskaņojams ar RVP un ekspertiem.

Pasākums 3.2.4.7. Ganīt mājlopus uz dīķu dambjiem

Līdzšinējā prakse Īdeņas dīķos pierāda, ka neliela ganāmpulka (līdz 10 liellopu) ganīšana no maija līdz oktobrim novērš dīķu dambju pārmērīgu aizaugšanu un no dabas aizsardzības viedokļa nekādu nelabvēlīgu ietekmi nerada.

Pasākums 3.2.4.8. Veikt ierobežota apjoma celtniecību

Lai paplašinātu lieguma apmeklētāju izmitināšanas iespējas, turpmāk paredzēti ierobežota apjoma celtniecības darbi (renovācija) zemnieku saimniecībā "Bērziņi E" (kadastra Nr. 78540010059), piebūvējot ēku (ne augstāku kā 8 m) bez zemes transformācijas, izmantojot agrākās būves pamatus, kā arī piebūves celtniecība ar

zemes transformāciju jau esošajam viesu namam zemnieku saimniecībā "Birzes" (kadastra Nr. 78540010060) saskaņā ar Rēzeknes raj. Būvvaldes plānošanas un arhitektūras uzdevumu Nr. 142/2004, kas izsniegta 02.08.2004. Celtniecības darbi saskaņojami ar pašvaldību teritoriālo plānojumu un detālplānojumu un rakstiski saskaņojami ar RVP.

Pasākums 3.2.4.9. Atjaunot pievedceļu segumu

Nepieciešamības gadījumos jāveic lieguma teritorijas pievedceļu seguma atjaunošana, attiecīgi saskaņojot ar pašvaldībām un RVP, lai uzlabotu piekļūšanas apstākļus lieguma apmeklētājiem un uzraudzības personālam. Apmeklētāju pārvietošanās pa lieguma teritoriju saskaņojama ar īpašniekiem.

Pasākums 3.2.4.10. Ierīkot volejbola laukumus

Atpūtnieku rekreācijas iespēju dažādošanas nolūkos pieļaujama volejbola laukumu ierīkošana zemnieku saimniecības "Birzes" (kadastra Nr. 78540010060) un zemnieku saimniecības "Bērziņi E" (kadastra Nr. 78540010059) teritorijās (sk. 11.1. pielikumu), saskaņojot ar RVP un ievērojot Aizsargjoslu likuma (05.02.1997., groz. 2002, 2003) 45. pantu attiecībā par elektrolīnijām.

Pasākums 3.2.4.11. Uzcelt jaunus un uzlabot jau esošos skatu torņus

Īdeņas dīķu lietotāji paredzējuši ierīkot četrus jaunus skatu torņus, šim nolūkam pārveidojot jau divas esošās konstrukcijas un divus celt no jauna (sk. 12. un 13. pielikumus). Dabas tūristu un putnu vērotāju ērtības labad vēlams uzlabot arī Kvāpānu dīķu teritorijā eksistējošos skatu torņus (sk. 11.1. pielikumu) , izveidojot to noslēgtu (ar logiem un durvīm) augšējo platformu, un iekšstelpā izvietojot stendus ar informāciju par lieguma teritorijā sastopamajiem putniem. Pie skatu torņiem jāierīko autostāvieta, atkritumu tvertnes un tualetes. Pasākums saskaņojams ar pašvaldībām, RVP un ekspertiem.

Pasākums 3.2.4.12. Ierīkot elektroapgādi

Infrastruktūras pilnveidošanas nolūkos paredzēta divu jaunu zemsprieguma elektrolīniju ierīkošana pa dīķu dambjiem (sk. 11.1. un 13. pielikumus).Lai izvairītos no pārlidojošo putnu bojā ejas un nebojātu dabisko ainavu, jāierīko zemē ierakts kabelis. Pasākums saskaņojams ar pašvaldībām, Latvenergo un RVP.

Pasākums 3.2.4.13. Izvākt nolietoto ūdensvadu caurules Īdeņas dīķos

Īdeņas dīķu dambju malās atrodas agrāk ekspluatētas, bet patreiz nolietoto ūdensvada caurules, kuras nepieciešams izvākt, vienlaicīgi nostiprinot dīķu dambjus. Par pasākuma pienācīgu izpildi atbildīga Nagļu pašvaldība, saskaņojot ar RVP. Pasākums veicams bezsniega periodā rudenī vai agri pavasarī.

Mērķis 3.2.5. Regulāri veikts dabas vērtību un to ietekmējošo faktoru monitorings

Pasākums 3.2.5.1. Izstrādāt monitoringa programmu

Izstrādāt programmu sugu un biotopu, kā arī apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai. To paredzēts veikt ekspertiem no LU Bioloģijas institūta un Teiču Valsts rezervāta, saskaņojot ar DAP.

Pasākums 3.2.5.2. Veikt zinātniskos pētījumus

Jāveic zinātniskie pētījumi, lai pilnveidotu datus par lieguma teritorijā esošajiem floras un faunas pārstāvjiem, kā arī jāturpina LU Bioloģijas institūta ilggadīgie pētījumi par zivju dīķos ligzdojošo ūdensputnu populāciju demogrāfiju. Pētījumus paredzēts veikt ornitologiem no LU Bioloģijas institūta, iesaistot ekspertus no Teiču Valsts rezervāta. Pētījumi jāpiesaka DAP, jāsaskaņo ar RVP un par tiem jāinformē zemes īpašnieki un lietotāji.

Pasākums 3.2.5.3. Veikt monitoringu

Atbilstoši izstrādātajai programmai ekspertiem no LU Bioloģijas institūta un Teiču Valsts rezervāta veikt sugu un biotopu monitoringu visā dabas lieguma teritorijā, saskaņojot ar DAP, RVP un zemes īpašniekiem.

Pasākums 3.2.5.4. Sagatavot priekšlikumus jaunam dabas aizsardzības plānam atbilstoši monitoringa rezultātiem

Izvērtēt dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu efektivitāti un nepieciešamības gadījumā tajā iestrādāt izmaiņas, konsultējoties ar DAP, RVP un zemes īpašniekiem.

4.2. IETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS

Dabas liegumā "Īdeņas un Kvāpānu dīķi" teritorijas zonējums nav nepieciešams.

5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI

Lieguma pārvaldīšanai nav izveidota sava administrācija, tāpēc dabas aizsardzības plānu ievieš pašvaldības un zemes īpašnieki, sadarbojoties ar DAP un RVP. Plāna ieviešana jāuzsāk tūlīt pēc plāna apstiprināšanas. Plāna ieviešanas gaita jākontrolē, un, kur nepieciešams, paredzētie pasākumi jāatkārto, kā arī jāveic ikgadējie pasākumi.

Jāvadās arī no Lubānas mitrāju kompleksa Konsultatīvās padomes ieteikumiem plāna ieviešanas gaitā.

Projekta LIFE 2003 NAT/LV/000083 “Lubāna mitrāja kompleksa vides apsaimniekošana, Latvija” ietvaros, kuru finansē Eiropas Komisija, ir izstrādāts plāns “Ūdensputnu ligzdošanas apstākļu uzlabošanas plāns Lubāna mitrāja kompleksa zivju dīķos”, kas aptver arī dabas liegumu “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”. Šī projekta ietvaros paredzēta arī līdzekļu piesaiste daļai no plānā paredzēto pasākumu realizēšanas.

Plānā paredzēto pasākumu realizēšanu ūdensputnu ligzdošanas apstākļu uzlabošanai var sarežģīt meteoroloģiskie apstākļi un ūdenslīmeņa stāvoklis Lubāna ezerā.

5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts pieciem gadiem (no 2004. līdz 2008. gadam.) Plāns jāpārskata un jāatjauno piecus gadus pēc tā apstiprināšanas. Plāna atjaunošana jāveic pusgada laikā pēc esošā plāna termiņa izbeigšanās.

Ja monitoringa rezultāti liecina, ka plānā paredzētie apsaimniekošanas pasākumi ir neefektīvi, vai tie ir pretrunā ar teritorijas izveidošanas mērķiem, tad plāns atjaunojams agrāk.

5.3. IETEIKUMI INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM

Noteikumi nosaka dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, lai nodrošinātu zivju dīķos optimālus apstākļus putnu sugu daudzveidības saglabāšanai.

Dabas lieguma teritorijā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasības, kas attiecas uz dabas liegumiem.

Dabas lieguma patreizējā kopējā platība ir 1116 ha, bet ieteicams izslēgt no šīs teritorijas vienu no III teritorijas dīķiem (I-1).

Apmeklējot dabas liegumu, tas saskaņojams ar pašvaldībām vai dīķu lietotājiem, izņemot apmeklēšanu apsardzes, noteikumu ievērošanas kontroles vai ugunsdrošības pasākumu gadījumos.

Apmeklētājiem, saskaņojot ar dīķu lietotājiem atļauts pārvietoties kājām vai ar vieglo autotransportu pa visiem izbraucamajiem dīķu dambjiem.

Dīķu īpašnieki var zvejot zivis ar tīkliem visu gadu, bet no 1.aprīļa līdz 1.jūlijam neizvietot tos tuvāk par 50 m no kaijputnu ligzdošanas kolonijām.

Lai netraucētu īpaši aizsargājamo plēsīgo putnu barošanos, makšķerēšana no laivas Kvāpānu dīķos (K-1 un K-2) atļaujama tikai no 10.augusta. Pārējos lieguma teritorijas dīķos makšķerēšana no laivas līdz 1.jūlijam atļaujama ne tuvāk par 50 m no kaijputnu ligzdošanas kolonijām.

Dīķu lietotājiem un īpašniekiem savu īpašuma tiesību acīmredzamu pārkāpumu gadījumos, šo darbību novēršanai dīķu akvatorijā atļauts lietot motorlaivu.

Viena ūdensmotocikla lietošana rekreācijas nolūkos sākot ar 15.jūniju atļaujama tikai vienā no Kvāpānu dīķiem (K- 5).

Dabas lieguma teritorijā aizliegta zemes transformācija un niedru dedzināšana, izņemot dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai.

Dabas liegumā nepieciešams veikt dabas aizsardzības plānā paredzētos pasākumus putnu sugu daudzveidības un to dzīvotņu saglabāšanai.

PIELIKUMI

- 1.pielikums.** Dabas liegumu izvietojums Lubāna mitrāja kompleksā
- 2.pielikums.** Dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” novietojums
- 3.1.pielikums.** Dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” shēma
- 3.2.pielikums.** Dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” robežas apraksta punktu koordinātas
- 3.3.pielikums.** Zemes īpašumi dabas liegumā “Īdeņas un Kvāpānu dīķi”
- 3.4.pielikums.** Dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” robežas apraksts
- 4.pielikums.** Dabas lieguma “Īdeņas un Kvāpānu dīķi” biotopu karte
- 5.pielikums.** Putnu sugas Īdeņas un Kvāpānu dīķos
- 6.pielikums.** Mākslīgo ligzdvieta un salu izvietojums Īdeņas dīķos
- 7.pielikums.** Mākslīgo ligzdvieta un salu izvietojums Īdeņas dīķos
- 8.pielikums.** Mākslīgo ligzdvieta un salu izvietojums Kvāpānu dīķos
- 9.pielikums.** Mākslīgo ligzdvieta un salu izvietojums Kvāpānu dīķos
- 10.pielikums.** Tūrisma objektu izvietojums Nagļu un Gaigalavas pagastos
- 11.1 pielikums.** Zemes īpašumi un plānotā tūrisma infrastruktūra dabas lieguma I teritorijā
- 11.2 pielikums.** Zemes īpašumi un plānotā tūrisma infrastruktūra dabas lieguma I teritorijā
- 12.pielikums.** Zemes īpašumi un plānotā tūrisma infrastruktūra dabas lieguma I I teritorijā
- 13.pielikums.** Zemes īpašumi un plānotā tūrisma infrastruktūra dabas lieguma III teritorijā
- 14.pielikums.** Mākslīgo salu un pīļu mākslīgo ligzdvieta (m.l.) izvietojuma koordinātas (LKS-92) Īdeņas un Kvāpānu dīķos
- 15.- 17. pielikumi.** Protokoli